

Euskararen tratamendua Sanzen garaian. Kronologia (1999-2002)

ALBERTO BARANDIARAN

1 999ko abendutik aurrera, Nafarroan atzerakada sekulakoa jasan du euskararen presentzia publikoak. 1999ko bukaeratik aurrera, historia hurbilean lehen aldiz, Nafarroako gobernu batek ondare biziaren kontra egin du, zuzen-zuzenean, tapakirik gabe. Hiru urtetan, hogeita bost egin da atzera.

UPNk, bere sorreratik, mehatxua ikusi izan du abertzaletasunean eta, askotan identifikatzeagatik, baita euskararen garapenean ere. Gainontzeko euskal lurraldetatik are gehiago bereizteko oinarrizko helbururako oztopo deserosoa izan zaio, beti, hizkuntza komuna. Bere doktrina politikoaren lotsak agerian uzten zituen aldagailua. Errealitatea.

Aizpun, del Burgo, Gurrea eta enparauek, hala ere, inoiz ez zuten nahikoa indar izan hain zuzen ere hizkuntzaren zabalkundea —xumea nahi bada, gezurrezkoa nahi bada— galarazteko. Azken urteotako egoera politikoak, ordea —Parlamentuan oposizio eraginkorrik gabe, bortizkeriaren presentzia itogarri eta oronahaslea...—, haizea Miguel Sanz eta bere taldekideen aldeko jarri du.

Euskalgintzan egindako aurrerapausoek ere izan dute zeresanik noski. Bereziki hurren matrikulazioa euskarazko ereduetan. Baina baita kontsentsu zabal samarra ondarearen garrantziaz.

► **Alberto Barandiaran** kazetaria da.

1999ko bukaera hartan, gobernuak berak osatutako Euskararen Aholku Batzordeko kide gehienek dimisioa aurkeztu zuten. Publikoki salatu zuten gobernuan inolako asmorik ez zegoela hizkuntza politika duin eta eraginkorra bururatzeko, eta asmo politikoak nagusi zirela. Akusazioak sumindu egin zuen Sanz presidentea. Oinarriak elkarguneak euskararen lege berria egiteko kanpaina abiatu zuenean, aldaketa politikoa zehaztua zuen jada UPNk, jakinik sozialisten babesa ere izango zuela. Oztoporik ez, beraz.

Hiru urte hauetako kronika Pedro Pegenaute Hizkuntza Politikarako Zuzendari Nagusiaren ustezko prebikazioarengatik epaiketaren notiziarekin amaitzen da. Esanguratsua da oso: Nafarroako euskaltzaleek atzerakadaren aurrean antolatzeke eta ekimenak hartzeke izan duten adorea lekukoa da.

1999ko urtarrilaren 22a

Euskararen Kontseiluko 12 kideren dimisioa

«Hizkuntza normalizazioaren eremuan ezin izan dugu aholkurik eman, eta aholkatu duguna ez da inora iritsi». Argudio honekin, 1996ko martxoaren 11n eraturako Euskararen Kontseiluko hogeit hamar kideetatik hamabik dimisio ezeztatzeko aurkeztu zuten, publikoki. Hamabien artean ziren erakundeetako ordezkari guztiak —Mikel Aranburu Eusko Ikaskuntzakoa, Jose Maria Aierdi Nafarroako Udal eta Kontzejuen Federazioko ordezkaria, Mikel Donazar Nafarroako Prentsa-ren Elkarteko ordezkaria, Fermin Altzugarai Ikastolen Federaziokoa, Josema Leitza Oinarriakeko ordezkaria, eta Jose Maria Satrustegi euskaltzaina—, eta Nafarroako Gobernuak berak izendaturiko Juan Apeztexea, Mikel Belasko, Aingeru Epaltza, Andres Iñigo, Patxi Salaberri eta Pakita Zabaleta.

«Edalontzia urez beteta zegoen, eta gainez egiteko nahikoa izan da tanta bat». Hori ere esan zen orduan. Ezinak sortu zuen ur putzua, aholkuak bata bestearen atzetik baztertuta ikusteak. Azken tanta, Iruñerriko FM emakidena banaketa izan zen. Euskarazko irratientzat, berriro ere, eskaintzarik ez.

Inoiz ez bezala agertu zen euskalgintza baturik. Bata-sun horrek inoiz ez bezala ernegatu zuen UPNko gobernu-a.

2000ko urtarrila

Oinarriak elkargunearen kanpaina 25.000 sinadura lortzeko

Nafarroa osoan euskararen ofizialtasuna aldarrikatzeko kanpaina abiatu zuen Oinarriak elkargunearak. 1986an onartutako Euskararen Legearen «ondorio kaltegarrien» azpian maha jarrita, zonifikazioaren ezabaketa oinarria zuen lege berri baterako proposamena idatzi, eta sinaketa bilketa antolatu zen, 25.000 atxikimendu lortzea helburu. Eragile batzuek testua errealitatetik urrundua zela uste bazuten ere, azkenean 47.000 nafarrek babestu zuten kanpaina.

Bitartean, Gorka Knörr EAKo europarlamentarioak Nafarroako euskaldunen diskriminazioaren salaketa era-

man zuen Europako Batzordera. Eta Miguel Sanz lehertu zen. Apirilaren 3an, Oinarriak azken jaia egin baino sei egun lehenago, Euskararen Legearen ondorioak berraztertu bai, baina euskaltzaleek eskatzen zuten kontrako norabidean berraztertu behar zirela adierazi zuen presidentek. PSNren babesa zuela esan zuen orduan.

2000ko otsailaren 15a

Nafamoako Unibertsitate Publikoan euskara bazterrazteko asmoak

NUPeko Hizkuntza Normalizaziorako Batzordeak —1995. urtetik laugarrena— euskararen irakaskuntzarako azken zirriborroa banatu zuen departamentuen artean. Proposamenak hiru garren mailako hautazko irakasgai libreen gainean oinarritu zuen garapen guztia. Enborrezko ikasgairik ez. Plangintzarik ez. Ikasketa berririk ez. «Nahikariaren eta posiblearen arteko oreka» gisa aurkeztu zen plana.

Unibertsitatean bertan erantzun berehalakoa jaso zuen proposamenak: bederatzi departamentuk, bi zentrok eta 160 unibertsitatekidek —irakasle eta langileak— zirriborroak gizartearen eskaera ez zuela kontuan hartzen salatu zuten.

2000ko maiatzaren 20a

PSNren deklarazioa hizkuntza politikaren gainean

Polemika gorian zegoela —komunikabideetan eta jardun politikoan etengabeko iritzi trukaketa, atzera egiteko deiak, «urrunegi joan gara» eta gisako oharrazpenak...—, alderdi sozialistak puntua jarri zuen. Finean, ondoren etorriko zenaren iragarpena egin zuen, ez besterik.

PSNko Erregio Batzordeak «elebitasun bitxia» eufemismoarekin izendatu zuen Nafarroako errealitate soziolinguistikoa, eta Euskararen Legearen balioa aldarrikatu zuen, bere horretan. Nafarroa elebiduna ez zutela nahi, eta hizkuntza normalkuntza ez zela behar. Ordura arte egindakoa, «inoiz desiratu gabeko bideetan sakontzeko» egina zela.

PSNk uste du, beraz, Nafarroako Gobernuko Hizkuntza Politika sakon berraztertu behar dela, ezagutzeko ze ondorio sortzen ari den erkidegoko errealitate soziolinguistikoan, eta baieztatzeko edo ezeztatzeko ondorio horiek ba diren Euskararen Legea babestu eta garatu genuenok nahi genituenak, hots: instrumentalizazio politikarik eza, elkartasuna eta aniztasuna.

E regio Batzordeak Parlamentuan adostasuna eskatu zuen, akordioa eskatzen zuten gaiak zehaztu eta gero: ikastolen egoera ekonomikoa; NUPerako euskararen legea; «Nafarroan dauden euskalkien babesa»; eta administrazioan sartzeko baremoen berrazterketa.

2000ko maiatzaren 25a

Hizkuntza Politikaz eztabaida Parlamentuan

PSNk proposatuta, hizkuntza politikaren inguruko eztabaida esanguratsu eta argigarria entzun ahal izan zen Parlamentuan. Gobernuaren alderdiak bat egin zuen sozialistek bost egun lehenago onartutako adierazpen politikoarekin, eta horrek sumindu zuen Juan Jose Lizarbe PSNko idazkari nagusia. Amua irentsi izanaren sentrazioak orduan hartu izan balu bezala. Hain zuzen ere, eskuina bera baino eskuinerago joan zirela leporatu zieten sozialistei gainontzeko taldeek.

Adierazpenak, horregatik, oso mamitsuak izan ziren. Gobernuko Hezkuntza kontseilariak hizkuntza normalizazioa lortua zela esan zuen —artean berde eta gazte zen antza Jesus Laguna—, eta Lizarbek elebitasunaz bere ideia benetan bitxiak errepikatu zituen: Nafarroan, erdaldunen eta euskaldunen artean «parekotasunik» inoiz ez dela egon —«elebitasun berezia izan dugu, ez perfektua»—; ikastetxe elebidunei eutsi behar zitzaie —«hori da elebitasun perfektura iristeko bidea»—; eta hizkuntza politika sakon aztertu behar zela. «Egin behar dena egingo dugu» profetizatu zuen.

Gainontzeko talde guztiek sozialisten grina berria kritikatu zuten. Juan Cruz Allik, ohi bezala argi, eta zenbaitetan distiratsu, laburbildu zuen askoren ustea: «Arazoa zenbait alderditan bakarrik dago, ez gizartean».

2000ko ekainaren 8a*Hizkuntza Politikako Zuzendaritza Nagusiko arduradunen dimisioa*

Mahai gainean jartzen ari ziren argudioekin hizkuntza politikaren norabide aldaketa zetorren, noski. Hori zela eta, Fernando Perez de Viñaspre Hizkuntza Politikako Zuzendari Nagusiak, eta bi zerbitzuetako arduradunek, dimisioa aurkeztu zioten Jesus Laguna Hezkuntza eta Kultura kontseilariari. Honek berehala onartu zituen.

Zenbait aste lehenago, kontseilariak Perez de Viñaspreren mahai gainean jarri zuen gobernuak prest zuen zirriborroa, euskararen erabilera administrazioan arautzeko: ibilbide elebidunei agur; euskararen balorazioari agur; eremu mistoari agur. Artean zuzendari nagusia zenak galdetu zion kontseilariari: «Zer da, proposamenak egiteko, hobetzeko, edo, besterik gabe, bere horretan onartzeko?». Lagunak erantzun zion hori zela gobernuaren asmoa. Perez de Viñasprek orduantxe hartu zuen dimititzeko erabakia.

Zuzendaritza Nagusiaren lanari egindako kritikak —Lizarbek esan zuen «aberria» egiten zutela— «aurreiritzietan eta ezjakintasunean oinarritutakoak» zirela adierazi zuten hiru arduradunek.

2000ko ekainaren 19a*Pedro Pegenaute, Hizkuntza Politikako zuzendari berria*

Lehen aldiz, erdaldun bat Hizkuntza Politika gidatzeko. Lehen aldiz, 50eko hamarkadan Diputazioak hizkuntza politika egiteko bideari ekin zionetik. Hala nabarmendu zuten komunikabideek Pedro Pegenauteren izendapena eta biharamunean, baina ez zen hori notizia bakarra. Ezta nagusia ere. Pegenaute Nafarroako eskuin atzerakoienaren ordezkari sentitzen zen —«gauzak ordenan jartzera» zetorrela adierazi zuen lehen agerraldi publikoan—, eta halako harrotasun mingarria adierazi zuen berehala. «Ez dakit euskaraz, eta ez dut ikasteko inolako asmorik. Nire inguruan daudenek aski ongi dakite espainolez». Jesus Laguna Hezkuntza kontseilariak berretsi zituen Pe-

genauteren hitzak. «Nik uste dut garrantzi handiegia ematen zaiela detaile hauei. Ni ere ez naiz euskalduna».

Pegenaute UCDren fundatzaileetako bat izan zen Nafarroan, baina Suarezren alderdia desegin zenean Manuel Fragaren Alianza Popularrera igaro zen, Jaime Ignacio del Burgo ren eskutik. Askotan parlamentario izandakoa, ardurak ere bat baino gehiago hartu izan ditu harez geroztik. 1986an, Euskararen Legea eztabaidatu zenean, Hezkuntza eta Kultura Batzordeko presidentea izan zen. Askotan aldarrikatu badu ere bere ahaleginei esker onartu zela lege hura, bere taldeak kontra bozkatu zuen.

Lehen soslaietan, kargua hartu zuenean, irakur zitezkeen: «Ezagutzen dutenek jatorra dela diote, komunikabideetan agertzea eta jendearekin ondo moldatzea gustuko duena. Politikari petoa alegia».

2000ko urriaren 17a

Helegitea euskarazko toponimiaren aurka

Aurelio Arteta EHUKo Etika katedradunak, Javier Tajadura EHUKo Zuzenbide katedradunak eta Javier Aranaz NUPeko Ekintza Kulturaletarako teknikariak helegitea aurkeztu zuten Erronkari, Zaraitzu eta Longidako hainbat herritako izendapen ofiziala arautzen duen foru dekretuaren aurka. Helegitean argudiatu zuten Burgi, Ezkaroze, Galoze, Garde, Gorza, Itzaltzu, Jaurrieta, Longida, Erronkari, Sartze eta Bidankozeko herrien euskarazko izen ofizialak ez zirela «ez jatorrizkoak ez tradizionalak», eta ez zituztela Nafarroako euskalkiak errespetatzen. Helegitean aipatzen zen «bortxazko elebitasuna» izeneko kontzeptua.

Inguruko alkateek, helegitearen berri izan eta berehala, Hezkuntza eta Kultura Departamentuari eskatu zizkionten azalpenak, eta udalbatzetan onartuta gobernuak berak ofizialdutako izenen alde egiteko eskatu zioten kontseilariari gainera.

Helegitea prentsan egindako kanpaina zehatza eta gero etorri zen. Aurreko hilabeteetan, *Diario de Navarra*-n, Artetak hizkuntza eskubideen aurka idatzi zituen artikulak, eta Aranazek toponimian eta errepidetako seinaleetan ikusi zuen «gutxiengo euskaldunaren inposizioa». Ta-

jadurak, euskara Nafarroako hizkuntza berezkoa dela esatea «onartezina» zela azpimarratu zuen.

2000ko azaroaren 10a

Euskararentzat diruak, lehen aldiz murriztuak

Miguel Sanzen gobernuak euskararentzat diruak %4 jaitea proposatu zuen Parlamentuan. Azken urteetan, eta aurrekontu orokorrekin alderatuta, euskararentzat diruen ehunekoa %0,34ra jaitsi bazen ere, hizkuntza politikaren aurrekontuak, zenbaki hutsetan, gora egin zuen beti. 1995ean, 963 milioi pezeta; 1996an, 973; 1997an, 1.035. Oraingoan, dirutan ere beherakada beraz.

Ez zen hori kezagarriena. Aurrekontuen diru sailen azalpenetan, dirua zertan gastatu behar zen azaltzeko idazkietan alegia, amiltzea zegoen. Hor zegoen politika berriaren iragarpena. Heldu zen kontraerreformaren nondik norakoaren azalpena. Aurreko zuzendaritzak estrategikotzat jotzen zuen administrazioa euskalduntzeko atala, diruik gabe; hizkuntza politika sustatzeko, pezetarik ere ez; euskara sustatzeko kanpainetarako, berdin.

Hiztegian ere aldaketak: *sustatu, garatu* eta gisakoak kendu eta *ikertu, aztertu* eta halakoekin ordezkatu. Aurrera egiteko edo bultzatzeko asmoari adio. Kontzientziaziorik, zabalkunderik, gainontzeko euskal lurraldeekin proiektu komunik ez. Museo bat eratzea zen asmoa, nolabait esanda: hil hurren dagoena erakustea, garrantzitsuena.

2000ko abenduaren 11

Administrazioan euskararen presentzia ezabatzeko dekretua

Egun honetan, Nafarroako Gobernu batek, lehen aldiz, publikoki onartu zuen bere lurraldeko jatorrizko hizkuntzak ez zuela inolako baliorik izango administrazioaren jardunean. Ez lanpostuetarako deialdi publikoetan, ez irudi korporatiboan, ez herritarrekiko harremanetan. Dekretuak Miguel Sanzen Gobernuaren jarduna legezlatu zuen, praktikan, aurreko araudia ez baitzen kontuan hartzen ari.

Elebitasunaren arrastorik ez. Eredu euskaldunean lauso —elebitasun «leuna» deitu zuten—, eta gainontzeko eremuetan ikusezin: espainola nagusi, eta bakarra. «Erdaldu-

nen diskriminazioa», hori argudioa erreformarako. «Hizkuntza bat ez dakienak ez du aukera gutxiago izango administrazio publikoan sartzeko» esan zuen Sanzek. Hau da, jakitea baino, hobe ez jakitea. Mundua hankaz gora.

Egun berean, presidentek gaztigatu zuen 2001. ikasturterako foru administrazioak berak argitaratutako euskarazko ikasliburuak nahi zituela irakaskuntzan. Eta «dehigar erabili beharrekoak» izango zirela. Argialetxeek eta hainbat sindikatuk eta alderdik neurria katedra askatasunaren eta ikastetxeen autonomiaren aurkakoa zela erantzun zuten. Hezkuntza Departamentuak berak argitu behar izan zituen presidentearen hitzak: liburuak ezin zirela ezarri, eta erdarazko testuak itzultzeko diru laguntzak eman go zirela.

2001eko urtarrilaren 8a

Euskara, bide seinaleetatik ezabatuta; Eusko Ikaskuntzari diru laguntza, izoztuta

Nafarroako Gobernuak abenduko dekretua garatzeko ekintza plana onartu zuen eremu mistorako. Hau da, Iruñerirako. Euskara ezabatuko zen bide seinale guztietatik, eta bakarrik espainola erabiliko. Nafarroako errepide gehienek paisaia elebakartzea zen asmoa. Euskara ikusezin bilakatzea.

Errotulazioa ez ezik, erakunde autonomoetako irudi korporatiboan eta instituzionalean ere —zigiluak, iragarriak, publizitatea, inprimakiak...— gaztelania nagusituko zen. Rafael Gurra presidentek argitu zuen gainera aldaketak «beregaitza» egingo zirela.

Bestalde, Eusko Ikaskuntzari diru laguntza (72.121 euro) izoztea hitzartu zuen gobernuak, Añamendi entziklopedian ageri ziren hainbat iritzi zirela eta. Esaterako Nafarroa sarrerako pasarteak —«aldentze prozesu garaienean dauden lurraldeak» dela irakur zitezkeen Interneten jarritako testuan—, edota Jose Antonio Urrutikoetxeari zegokionak —«pertsonek politikoa»—. Testuak «eztabaidagarriak» zirela oso esan zuen gobernuak, eta, hainbat, «iraingarri eta bidegabeak». Juan Jose Goiriena Eusko lehendakariak zuzenean Miguel Sanzi deitu zion, barkamen eske. Urtarrila-

ren 10ean entziklopedia Internetetik kentzeko erabaki zuen Eusko Ikaskuntzak.

Sarrera horiek, beste asko bezala, 60ko hamarkadako bukaeran idatzita zeuden, eta Idoia Estornesek gidaturiko talde osatu berriak berridazketa eta egokitzapen lana hasita zuen.

2001eko urtarrilaren 24a

Sanzek ezetz Euskaltzaindiari

Miguel Sanz presidenteak bilera egiteko arrazoirik ez zegoela erantzun zion Euskaltzaindiari, «erritmoak nabartu baino ez dugulako egin». Euskaltzaindiak «berehalako audientzia» eskatua zuen presidentearekin, administrazioan euskararen erabilera arautzeko dekretuaren zirriborroaren kariaz. Erantzunik jaso ez ordea. Bitartean, dekretua onartuta. Bigarren eskutitzean «kezka handia» agertu zuen akademiak, araudi berriak «atzerapausoa ekarriko diolako erabilerari».

Miguel Sanzen erantzuna Haritzelharri: «Zintzotasun guztiz, esan behar dizut nire gobernuak, eta neronek ere, ez dugula uste Nafarroan euskara garatu eta berreskuratzeari, edota hizkuntza eskubideak begiratzeari, utzi diegunik».

Euskaltzaindiaren batzarrak, Iruñean, euskara «gizartearen lokarri sendoa» bihurtzeko lana hartuko zuela erabaki zuen. «Dekretua ez da euskararen estatusarentzat babes eraginkorra». «Kadentziaren inguruan eztabaida genezake, baina dekretuak murrizketak dakartza eta, ondorioz, euskara administrazioan, irakaskuntzan edota komunikabideetan erabat babesik gabe geldi daiteke hainbat eremutan».

2001eko otsailaren 3a

Europako Hizkuntza Gutxituen Bulegoa, Nafarroako atzerakadaren aurka

Europako Kontseiluko Hizkuntza Gutxituen Biltzar Nagusiak Nafarroako Gobernuak onartutako azken erabakiak deitoratu zituen Dublinen egindako bileran, «Europako erakundeek gai honen inguruan hartutako araudi orokorren azala eta mamiaren aurka joateagatik». Dublin-go bileretan *Resolution Basque* izeneko erabakia hartu

zuen Biltzar Nagusiak, eta Nafarroako Gobernuari igortzeko hitza eman zen.

2001eko otsailaren 13a

Lehen helegiteak dekretuaren aurka

EA, EAJ, IU/EB eta Batzarreko hainbat hautetsik dekretuari helegitea aurkeztuko ziotela iragarri zuten, argudiatuz dekretuak, berez, Euskararen Legea aldatzen zuela. Bultzatzaileen esanetan, ekimena apustua zen «metodo baztertzaileak gainditzeko», eta beste udaletako hautetsiendako zabalik zegoela adierazi zuten. EH haserretu zen ordea, «kontsultatua ez izateagatik», eta «sektarismoa» leporatu zien beste alderdiei.

Hurrengo egunetan helegite gehiago aurkeztu ziren.

2001eko otsailaren 14a

Eremu euskalduneko alkateak, dekretuaren aurka

Oinarriak elkargunea antolatzen ari zen manifestaziora begira, eremu euskalduneko ia alkate guztiek —62tik 55ek— mobilizatzeko deia egin zuten, «euskara, ohiko eta egunerokoa izateaz gain, ofiziala ere badelako». Ultzama, Auritz eta Luzaideko udal arduradunek uko egin zioten sinatzeari.

Gobernuak onartuta neurrien bidez euskara lagundu ez eta gaztelaniari «erabateko nagusitasuna» ematen zitzaioela salatu zuten hautetsiek. «Dekretua bera euskararen aurkako eraso larritzat jo daiteke».

Araudi berria jasotzen ari zen kritikak zirela eta, Sanzek lasai itxura eman nahi izan zuen hala ere. «Konfiantza osoa dut auzitegietan arrazoia emango digutena. Gobernuak zuzen eta behar den bezala jokatu du», esan zuen.

2001eko otsailaren 24a

27.000 lagun euskararen alde Iruñean

Oinarriak eta alkateek egindako deiari erantzunez, Iruñeko karriketan gutxitan ikusitako jende andana bildu zen, hartutako neurri murriztaileek eragin kezkaren lekuko. Manifestazioaren bukaeran irakurritako manifestue-

tan, bizitza publikotik euskara ezabatzeko lan ildo «penagaria» kritikatu zen, eta dinamika hori gainditzeko hizkuntza eskubideen aldeko defentsa lana «era ahalik eta zabalenean, iraunkorrean eta eraginkorrean» egin behar zela azpimarratu zen. Alkateek neurriak bazter uzteko lanean segitzeko konpromisoa adierazi zuten.

Hurrengo astelehenean, Sanzek ez zuen baloratu nahi izan manifestazioa, eta Parlamentuko gehiengo dekretua errefusatzearen aurka agertu zela azpimarratu zuen. Jaime Ignacio del Burgo UPNko diputatuak, ordea, kritikatu zituen deitzaileak, eta dekretua Hizkuntza Gutxituen Euroitunaren aurkakoa ez zela esan zuen.

2001eko otsailaren 28a

Alemaniera, euskara baino baloratuagoa

Nafarroako Gobernuak administrazioan sartzeko mezimendu baremo guztietan frantses, ingeles eta alemanieraren ezagutza saritzea onartu zuen foru erabaki baten bidez, «Europako Batasuneko hizkuntzak baitira». Euskara, ordea, soilik «bidezko den kasuetan» baloratuko zen, erabaki beraren arabera.

Atzerriko hiru hizkuntzetako bat jakiteagatik puntuazio osoaren %5 eskuratuko zen aurrerantzean. Bi jakinez gero, %10. Euskara jakitea, eremu euskaldunean, puntuazio osoaren %5,5ekin sarituko zen, baina zenbait kasutan bakarrik. Eremu mistoan —hau da, administrazioan sartzeko lehiaketan %99an—, %5,25ekin, baina «plantilla organikoan horrela egin behar dela jasota dagoen kasuetan» baino ez. Hau da, ia inoiz ez. 2001eko plantilla organikoan 153 lanpostuetan eskatzen da euskara. 18.300 funtzionario daude Nafarroan, irakasleak barne.

2001eko martxoaren 15a

«Nafarroakoa, kasu bakarra Europako Batasunean»

Europako Hizkuntza Gutxituen Bulegoko presidentek azpimarratu zuen Nafarroako Gobernuak euskararen normalizazioaren aurka hartutako bideak ez zuela parekorik Europa osoan. «Europako Batasuneko politikak hobekunt-

zak dakartza hizkuntza gutxituen alde, eta inoiz ere ez murrizketak existitzen diren eskubideen arloan», adierazi zuen Bojan Brezigarrek.

Bulegoko Batzar Nagusiak UPNko gobernuaren politikaren aurkako erabakia hartu zuen urtarrilean Belfasten egindako bileran. Brezigarrek kritikatu zituen atzerapausoak, eta EBk onartutako oinarrizko eskubideen itunak hain zuzen ere hizkuntza aniztasuna azpimarratzen duela gogoratu zuen. Hizkuntza eskubideak ere aldarrikatu zituen, eta euren garrantziaz «inolako dudarik ez litzatekeela egon behar» esan zuen.

Elebitasunak, gaur egungo Europan, aberastasuna esan nahi du. Eta hizkuntza gutxitua maila duin batean mantentzeak, horrek bakarrik esan nahi du gure ondasuna berresten ari garela.

2001eko martxoaren 16a

Euskarazko irakaskuntzan, irakasle erdaldunak?

Euskarazko ereduak aldatzeko Hezkuntza Departamentuak eginiko ziriborro bat ezagutu zen. Euskarazko ereduetan, eta hainbat arlotan —esaterako soinketan, edo atzerriko hizkuntzan—, irakasle erdaldunak baliatzeko aukera aipatzen zen, eta atek irekitzen ziren eremu euskalduneari erdara hutsezko G eredu ezartzeko.

Euskara hutsezko irakaskuntza «leherrarazteko saioa» salatu zuten irakaskuntzako taldeek, eta departamentuak berak argitu behar izan zuen proiektua zirriborroa baino ez zela, «zaharkitua» zegoela. Eremu euskalduneari B eredu —erdaraz eta euskaraz— bultzatu nahi zuela, hori bai, onartu zuen Jesus Laguna kontseilariak.

2001eko apirilaren 27a

Eskola liburuak, «itzuli eta kitto»

Gaztelaniatzeko eskola liburuak euskarara itzultzeko diru laguntzak onartu zituen gobernuak, «Nafarroako curriculum ofizial guztietan ezarritako eduki, jarrera eta prozedura guztiak biltzeko». Miguel Sanzek grafikoki adierazi zuen zer egin nahi zen: «erdarazko liburuak hartu, itzuli

eta kitto». Horretarako, Hizkuntza Politikaren edozein diru sailek jaso baino aurrekontu handiagoa bideratuko zen: 595.000 euro.

Sanzek esan, esan zuen ere eskola liburu itzultitako hauek «derrigonez» erabili beharko zirela D ereduan, «derrigonez» hori azpimarratuta. Hezkuntza Departamentuak suhiltzailearen egin behar izan zuen gero, presidentearen berroaldia epeltzeko. «Indar morala» baino ez zela erabiliko onartu zuen bozeramaile batek. Bitartean, euskal editoreak kexu, beste eremuetako argitaletxe handien alde egiten ari zelako. Eta irakasleak, kezkatu. Itzultzea ez baita sortzea.

2001eko maiatzaren 16a

Euskararen diruak, atzerriko hizkuntzak ikertzeko

Euskal Herriko atlas soziolinguistikoa egiteko edo toponimiaren inguruko ikerketak ordaintzeko aurreko urteetan baliatzen zen diruarekin, frantsesa, alemana eta ingelesa Nafarroan «zertan diren jakiteko» inkesta egitea erabaki zuen Hizkuntza Politikako zuzendaritza nagusiak. 72.122 euroko aurrekontua zuen inkestak.

Hala zegoen laburbilduta aurrekontuen azalpenetan:

Hizkuntzaren Garapenerako, Ikerketarako eta Programazioarako Zerbitzuak ikerketak egingo ditu euskararen eta Europako Batasunaren hizkuntza ofizialen egoera eza-gutzeko, Nafarroa testuinguru eleanitz eta unibertsalean kokatzeko.

Pegenauteren esaldi gogokoena zen lehen urte honetan: euskarari «unibertsaltasuna» txertatu beharra. Hala gaztigatu zuen Marco Polo eta On Kixoteren inguruan erakusketak aurkeztu zituenean, *Euskara eta Kultura Nafarroan* egitasmoaren barruan. «Izen handia duten pertsonaien bidez, euskara jarri nahi dugu kultur maila gorenetan». 30.000 euro xahutu ziren erakusketotan.

2001eko maiatzaren 24a

Euskara, NUPen, soilik Irakasletzan

Zuzendari nagusiak euskara, unibertsitate publikoan, atzerriko hizkuntzen mailan jartzeko asmoa baieztatu zuen

publikoki. Gobernuak eskuartean zuen lege proiektuaren arabera, soilik Irakasletza eskainiko zen euskaraz, eta, gai-nontzeko ikasketetan, soilik hautazko ikasgai libreak.

Aurreko astean egindako bileran, NUPeko Gobernu Batzordeak unibertsitateak eskaintzen zituen euskarazko bi diplomaturetako bat, Lehen Hezkuntzako Irakasletza, kentzea erabaki zuen.

2001eko maiatzaren 28a

Ezta kartel bat ere elebiduna

Aldizkari Ofizialaren egoitza ele biz errotulatu eta zigilu ofizialetan eta papertegian ere bi hizkuntzak erabiltzeko eskaera ukatu zuen Rafael Gurrea presidenteordeak. Aldizkariaren zerbitzuko buruak argudiatu zuen argitalpena euskaraz eta erdaraz zela, eta hainbat erakunderi itzulpen zerbitzuak ematen zitzaizkiela.

Gurreak berehala erantzun zion, «argudio aski» ez zuela antzematen esateko. «Beraz, indarrean dagoen dekretuak zehazten duenari men egin behar diozu, eta errotulazio, zigilu eta papertegiarentzat soil-soilik gaztelania erabili».

2001eko ekainaren 7a

77 lagun atxilotuta NUPen, euskaraz ikasteko eskubidea aldarrikatzeagatik

NUPen euskaraz ikasteko eskubidea Arrosadiako campuseko gela batean aldarrikatzen ari ziren 74 ikasle, bi irakasle, eta langile bat bortizki kanporatuak izan ziren, errektoreak eraikina uzteko agindua luzatu eta Espainiako Poliziari abisua eman eta gero. Atxilotutakoek Iruñeko komisaldegian eman zuten gau osoa.

Han izaniko tratu txarra salatu ondoren, ikasle, irakasle eta langile taldeek errektorearen taldearen dimisioa eskatu zuten.

2001eko ekainaren 19a

Hautetsientzat, «Nafarroa osoa» da elebiduna

UPNko eta PSNko ez ezik gainontzeko alderdi guztietako 640 hautetsik oroimena berreskuratu eta ofizialtasuna Nafarroa osora zabaltzeko aldarria egin zuten. Bultzatzaileen artean, Aranguren, Baztan, Etxarri-Aranatz, Leitza, Oibar, Puiu eta Uharteko alkateak. Iruñetik iparraldera hautetsien %99k sinatu zuen idazkia, eta hiriburutik hegoaldera, berrehun zinegotzi baino gehiago atxikitu zen. Lizarratik bost, Barañaingo zortzi, Garesko hamahiru, Cortesko lau...

2001eko ekainaren 28a

Eremu euskalduneko liburuzainak, erdaldunak

Nafarroako administrazioaren plantilla organiko berria onartu zen. Euskara derrigor jakin beharra exijitzen zuten lanpostuak, irakasleak kenduta, 153 ziren. Aurreko urtean, 248. Kopuruetan behera, baina baita eskakizunetan ere. Dekretu berriarekin, eremu euskalduneko bederatzi liburutegi publikoetako liburuzainak, esaterako, erdaldunak izan zitezkeen aurrerantzean. Ez zen euskaraz jakin beharko Osasunbidean zaindari izateko, lanpostua eremu euskaldunerako izanik ere; itzultzaile eta interpretari gutxiago izango ziren administrazioan, eta baita mediku euskaldun gutxiago ere.

2001eko abuztuaren 10a

Eguneroko prentsa, diru laguntzarik gabe

Pedro Pegenauren zuzendaritza nagusiak egun horretan argitaratu zuen, Aldizkari Ofizialean, euskara komunikabideetan garatzeko diru laguntzen deialdia. Arauen arabera, tokirik ez euskarazko prentsarako: ez zegoen atalik. Espainolezko egunkarientzako, ordea, trabarik ez. Bazterketa hizkuntzaren arabera. Hizkuntza diskriminazioa, nork eta Hizkuntza Politikak.

Euskaldunon Egunkaria-k 1991ko abenduaren 6tik kaleratzen zuen Nafarkaria gehigarria. Harez geroztik, urtero jaso zuen diru laguntza.

2001eko irailaren 17a

Auzitegi Nagusia, errotulazio elebakarraren aurka

Urte judizialaren hasiera. Nafarroako epaile, fiskal eta abokatuen ordezkariak balantze publikoa egiteko eguna. Auzitegi Nagusian, ohiko handitasun eta seriotasuna lege gizon-emakumeen artean. Haien aurrean, foru elkargoko erakunde gorenetakoa buruak. Rafael Ruiz De la Cuesta Auzitegi Nagusiko presidentea jaiki eta, urtero bezala, laburpena irakurtzen hasi da. Miguel Sanz ez da agertu. Arazoak daude administrazioaren eta justiziaren artean. Halako batean, zitzadak bezala, kritikak. Hizkuntza politikari. Errotulazio elebakarrari. «Justizia Administrazioaren gaineko eskumena Nafarroako Elkargoak du, eta ez Nafarroako Gobernuak» irakurtzen ari da presidentea, «eta errotulazioa herritararekin hitz egiteko bidea da. Elkarrizketa hori ez da Nafarroako Gobernuaren eta herritarren artekoa, auzitegiaren eta herritarren artekoa baizik. Eta justizia nafar guztientzat da». Errotulazio elebiduna aldarrikatzeaz gain, gobernuak deitu «aldaketa funtzionalak» kritikatu ditu Ruiz De la Cuestak, eta zuzendu ezean Administrazio Gaietarako Auzitegira joko dutela mehatxatu du.

Ekitaldia bukatuta, Jose Luis Castejon Nafarroako Parlamentuko presidentek kritikak «gogoan hartuko dituela» esan du. Rafael Gurrea gobernuko presidenteordeak diskurtso osoa irakurri behar duela erantzun, eta alde egin du ziztuan.

2001eko urriaren 16a

Euskaltzaindia eta Eusko Ikaskuntza, diru laguntzarik gabe

Egun horretan argitaratu zen Euskaltzaindiak eta Eusko Ikaskuntzak Nafarroako Gobernuarekin hitzartuta ziztuzten diru laguntzak —217.500 euro— ez zituztela oraindik jaso, desadostasunak zirela medio.

Euskaltzaindiaren kasuan, aitzakia Euskal Herriko Hizkuntza Atlasaren zen. UPNko gobernuak Euskal Herria hitza begi aurrean ezin jasan, eta gainontzeko euskal lurraldeekin izan beharrean Nafarroako ikerketa bakarrik egitea proposatu zion Euskaltzaindiari. «Ez bada akordio-

ra iristen, ez da diru laguntzarik izango», esan zuen Pedro Pegenautek.

Eusko Ikaskuntzarekin desenkontrua, Auñamendi entziklopediaren aferatik zetorren, eta artean konpondu gabe zegoen.

2001eko azaroaren 13a

Durangoko Azokari ez

Durangoko Azokan Nafarroako erakusmahaia ez zela egongo iragarri zuen Gerediaga elkarteak. «Nafarroako Gobernua kale egin digu» esan zuen, grafikoki, Antton Mari Aldekoa-Otalora elkarteko lehendakariak. «Azken urteetan dirulaguntzarik eman ez badute ere, erakusmahaia beti bidali dute». Lehendabiziko azokaren babesleeta bat Nafarroako Gobernuak izan zen, eta garairik latzenetan ere erakundeak beti laguntzeko prest agertu omen zen. «Hau erabaki politikoa da, besterik gabe». Nahiz eta gobernuak ofizialki parte hartu ez, erakusmahaia paratu zioten elkarte-koek, eta banatzaileen bidez erakutsi ahal izan zen euskarazko ekoizpena. Inoizko txikiena, bide batez esanda.

2001eko azaroaren 14a

Euskararentzako diru sail guztiak, behera

Hizkuntza politikak inoiz izandako murrizketarik handiena aurkeztu zuen UPNko gobernuak, aurrekontuen proiektuaren bidez: %14 gutxiago. 2000. urtean %4 izan zen diruen jaitsiera. Begi-bistakoenak, nahiz eta ezagunak izan, Euskaltzaindia eta Eusko Ikaskuntzaren diruen murrizketak. Hizkuntzaren Akademiarentzat 27.000 euro baino ez ziren aurrekontuetan, eta Eusko Ikaskuntzarentzat eurorik ez. Ez hori bakarrik. *Garatu* hitzarekin aipua, edota hizkuntza politika sustatzeko sail guztiak desagertu ziren. Helduak euskalduntzeko eta alfabetatzeko zentroetan eta ikastoletan ere eragin nahi zuen gobernuak, eta euskarazko jardura kulturaletan amildegia antzematen zen ia: 50 milioi pezetatik 14,5era. Diruen %0,22 baino ez euskarari. Eusko Jaurlaritzak, konparazioan, %1,55 erabiltzen ohi du.

2001eko abenduaren 25a*Iruñeko Udala ele biak erabiltzera behartuta*

1997an onartutako euskararen ordenantzak indarrean zeuden Iruñean: horixe erabaki zuen Nafarroako Administrazio Epaitegiak Batasuneko udal taldeak eta hainbat bizilagunek jarritako bost helegite ontzat hartuta. Helegite gehienak Iruñeko Udalak antolatu zenbait jarduera espainolez iragartzeagatik aurkeztuak ziren, eta bat udal bulegoetako errotulu guztiak erdaraz soilik jartzeagatik.

Epaitegiak agindu garbia eman zion udalari: errotulazioa espainolez soilik jarri nahi izanez gero, legea —kasu honetan barne araudia, hau da, euskararen ordenantzak— aldatu behar zen. Udal arduradunek foru dekretuaz egindako interpretazioa «zentzugabekotzat» jo zuen Epaitegiak.

2002ko urtarrilaren 31a*Iruñeko euskalkiak (sic) berreskuratzeko konpromisoa*

Iruñeko Udalak eta Nafar Ateneoak «Iruñeko euskalkiak berreskuratzeko konpromisoa» adostu zuten hitzarmen baten bidez. Urte hasiberrian zehar kultur eskaintza sustatzeko ohiko idazki protokolariora benetako zentzuga-bekeria filologiko bihurtu zen horrela, euskara teknikarieren eta kultur sustatzaileen etsigarri. Vicente Etayo kultur zinegotziak defenditu zuen publikoki asmoa. Ikerketa guztiek diotenari muzin eginda, Iruñeko euskalkia hegoaldeko goi nafarrera zela erabaki zuen. Are, hori berreskuratu zitekeela. «Berpiztu» zitekeela. Azalpenak eskatu zituztenean, Etayok, «ergelak» deitu zituen Batasuneko zinegotziak.

Kultur zikloaren lehen hitzaldia Miguel Angel Lotina orduan Osasunako entrenatzailea zenak eman zuen. Bizkaiera zoragarrian.

2002ko martxoaren 1a*Diru laguntzak banatzeko irregulartasunak*

Egun horretan prentsan argitaratuko informazioen arabera, Pedro Pegenauteren zuzendaritzak irregularki banatu zituen komunikabideentzako diru laguntzak. *Diario de Navarra* egunkariak eskaera epez kanpo aurkeztu zuela

jakin arren, zuzendari nagusiak 31.586 euroko subentzioa onartu eta sinatu zuen komunikabide honentzat, 2001eko deialdiaren barruan. Aurreko urtean baino hamar aldiz handiagoa, subentzioa. Lehiaketaren arauak ez ezik —epezkano aurkeztuz gero laguntzak gainontzeko komunikabideen artean banatzeko zehazten zuten—, teknikariaren kontrako iritzi idatzia izan zuen mahaigainean Pedro Pegenautek. Oposizioko alderdiek erantzukizun politikoak eskatuko zituztela iragarri zuten, eta eskandalutzat eta oso larritzat jo zuten berria.

Gobernuak ez zuen zuzendari nagusiaren alde agertu nahi izan. «Zuzendariak Parlamentuaren aurrean eman beharko dituen azalpenen zain gaude gauzak argitzeko» esan zuen Nuria Iturriagoitia eledunak.

2002ko apirilaren 15a

Bi sari literatur lehiaketetan: bat batuaz idatzitako lanentzat; bestea, euskalkiaz idatzitakoentzat

Iruñeko Udalak, urtero, ikastetxe publiko zein pribatuaren artean antolatzen duen euskarazko haur literatur lehiaketan, deialdi berezia egin zen aurreneko aldiz. 150 euroko saria, sail guztietan, batuaz idatziriko lanentzat; beste bat, berdina, euskalkiaz idatzirikoentzat. Irakasleak eta epaimahai ohikoak oso kritiko agertu ziren erabakiarekin, eta horrelako bereizketarik inon ez zela egiten azpimarratu zuten. «Zentzugabekeria galanta da: batuaren kontra jo nahi dute, bereizketa sortu», adierazi zuen Fermín Artola Axular udal ikastolako irakasleak, hainbat urtez lehiaketako epaimahaiko izandakoak.

2002ko apirilaren 26a

99 lagun atxilotuta, NUPen euskararen aldeko itxialdia egitea-gatik

Espainiako Poliziak indarra erabili zuen, beste behin, euskararen aldeko itxialdian parte hartzen ari ziren ikasle, irakasle eta langileen aurka. NUPeko gela batetik atera eta komisaldegira eramateko unean kolpe, irain eta mehatxu ugari erabili zen, gero lekukoek salatu zuten. Kanpoal-

dean zain zegoen 21 urteko gazte bat erietxera eraman zuten, nerbioak jota.

Komisaldegian presio psikologiko «izugarria» izan zela salatu zuten gazteek. Askok bederatziratu baino gehiago eman zuten zutik, paretaren kontra jarrita. Ikasleen batzarrak errektorearen dimisioa eskatu zuten. Beste behin.

2002ko maiatzaren 1a

NUPeke Euskararen Legearen proiektua

Nafarroako Unibertsitate Publikoan euskara arautzeko lege proiektua aurreratu zuen prentsak: Pegenautek, Sanzek eta errektoreak iragarritako osagai guztiak zituen. Ikasgaiak «soilik espainolez» emango ziren, euskara graduondoko ikastaro, master eta irakasgai hautazkoentzat utzita. Nafarroako Gobernuaren baimena beharko zen edozein aldaketa egiteko, esaterako errotulazioa erabakitzeko, eta normalizazio plangintzaren arrasto oro ezabatu zen.

Oposizioaren arbuioa jaso zuen lege proiektuak. Esan-guratsuen, sozialisten. «Une txarrena eta modu okerre-na aukeratu da», esan zuen Juan Jose Lizarbe PSNko idazkari nagusiak. Talde guztiek osotarako zuzenketak aurkeztu zituzten Parlamentuan.

2002ko maiatzaren 15a

Laguna eta Pegenauteren agerraldia Parlamentuan, irregular-tasunak azaltzeko

Jesus Laguna kontseilariak eta Pedro Pegenautek azalpenak eman zituzten Parlamentuko Hezkuntza eta Kultura batzordean, komunikabideentzat diru laguntzen deialdian izandako irregulartasunen inguruan. Argibiderik eman ez eta nahas-mahasa trinkotu baino ez zuten egin bi arduradunek. Diario de Navarra S.A.-k aurkeztutako dokumentazioari dagokionez, kontseilariak argudiatu zuen arazoak izan zirela agiriak konpultsatu eta erregistroan entregatzeko, baina paperak garaiz aurkeztu zirela. Eta horren froga gisa, zerbitzuko buruak eta enpresak berak «fe-

de» ematen zutela esan zuen kontseilariak. Pegenautek oposizioa kritikatu zuen, bere ustez «munta txikiko afera bat horrela epaitzeagatik». Erantzunaren txanda zikiratua izan zen ordea, batzordeko presidenteak arduradunen aurkako «irainak» antzeman eta bilera bertan behera utzi zuelako.

Oposizioak gaiaren larritasunaz ohartarazi zuen, eta neurri penalak iragarri zituzten hainbat taldek.

2002ko ekainaren 3a

Itun berezia Euskaltzaindiarekin

Nafarroako Gobernuak euskararen hizkuntza akademiarekin itun berezia sinatzea erabaki zuen, «dirua zertan gastatu behar zen ezin genuelako erabaki». Nuria Iturriaga goitia gobernuko eledunak egin zuen aitorpena. Nonbait Euskaltzaindiaren gainontzeko babesleekin —hots, Eusko Jaurlaritza eta beste hiru diputazioekin— «diferentziak» egon bazirela gogoetatu, eta enborretik erauztea erabaki zuen UPNko gobernuak. «Hemendik aurrera guk esango dugu zer ikertu behar den, eta zer den Nafarroarentzat interesgarria». Hizkuntza, gobernu baten nahietara makurtua. Euskara, politizatua. Aurreko urteko diru laguntza jaso gabe zuen artean Euskaltzaindiak.

2002ko ekainaren 21a

Eremu ez euskalduneko ikastolak, ekonomikoki itota

Legeztatu gabeko bost ikastola —Tutera, Lodosa, Sar-taguda, Viana eta Irunberrikoa— ito beharrean zeuden Hizkuntza Politikako zuzendaritzak jarritako irizpide berrien ondorioz. Pedro Pegenaute zuzendari zenetik, 643.000 euro gutxiago jaso zuten ikastola hauek, eta irakasle eta langileen soldatak ordaintzeko arazo handiak zituzten.

Eremu ez euskaldunean —Iruñetik hegoaldera, gutxi gorabehera— euskarazko eskaintzarik ziurtatzen duten ikastetxe hauen finantzaketa eskola unitarioena zen. Hots, gelako erabakitzen zen subentzioa. 2000. urtetik aurrera, ordea, laguntza kalkulatzeko hasi zen gainontzeko

ikastetxe kontzertatuen irizpideen arabera: ikasleko alegia. Ikastolak berez txikiak izanik, eta gela bakoitzean, batez ere goi zikloetan, ikasle talde handiak ez egonik, di-ruaren murrizketa oso handia zen. Non eta behar handiena zegoen inguruan.

Kontuan hartuta eraikinek —Irunberrikoak kenduta— legalizazioa lortzeko baldintza gehienak betetzen zituztela, 2000. urte arteko finantzaketari eustea eskatu zuen Ikastolen Elkarteak, legalizazioa lortu arte. Gobernuak ezetz esan zuen, baina, azkenean, Parlamentuaren gehiengoak proposamena onartzera behartu zuen.

2002ko ekainaren 26a

Euskararen Foru Dekretua, oso-osorik baliogabetua

Nafarroako Auzitegi Nagusiaren belarrondoko juridikoa jaso zuen UPNko gobernuaren hizkuntza politikak: euskara administrazio publikotik baztertzeko 2000ko abenduko dekretua —eta, ondorioz, bere baitatik sortutako ekintza eta ebazpen oro—, «guztiz eta erabat» baliogabetu zituen.

Argudioetan, lehendabizi formari begiratu zioten epaileek, epaiketa guztietan gertatzen den bezala, eta hor jada arrazoi nahikoak aurkitu zituzten euskararen kontraerreformaren oinarri arautzailearen legezketasuna ukatzeko. Eskatu beharreko bi txosten saihestu zituen Gobernuak: Euskararen Kontseiluarena, eta Funtzio Publikorako Mahaiarena. Tramite hutsak ziren, ez baita oniritzia behar, baina tramite bete beharrekoak nolnahi ere. Epaileek nahikoa arrazoi ikusi zuten prozedura guztia baliorik gabekotzat jotzeko. Hainbat eragilek politika bera egiteko modua epaitu zela azpimarratu zuten.

2002ko uztailaren 6a

Formak zuzendu, eta dekretu berdina

Nafarroako Gobernuak lurraldeko kazeta nagusiari jakinarazi zion baliogabetutako dekretuaren eduki bereko idazkia onartu nahi zuela, eta lanean ari zela horretarako. Epaileek formazko akatsak besterik ez zituztela aipatu, eta

mamiari inolako kritikarik ez ziotela egin nabarmendu zuten gobernuko iturriek. Euskalgintzako taldeek gogoratu zuten Euskararen Kontseilua osatu behar zela horretarako, eta «etorkizun zaila» iragarri zioten araudi berriari.

2002ko abuztuaren 21a

Euskararen Kontseilua berritzeko premiak

Dekretu berria onartzeko Euskararen Kontseilua osatzeari ekin zion gobernuak. Aste horretan, Lehendakaritza Departamentuak eskutitza igorri zien kontseiluan aulkia zuten elkarteei —Ikastolen Elkartea, Euskaltzaindia, Eusko Ikaskuntza, Prentsa Elkartea, Udal eta Kontzejuen Federazioa, Nafarroako Unibertsitate Publikoa, Nafarroako Unibertsitatea eta Oinarriak—, kide berriak lehenbailehen izenda zituzten. 1999ko dimisioaz geroztik, hiru urte joanak ziren kontseiluak inolako bilerarik egin gabe.

2002ko abuztuaren 21a

Pegenauteren kontrako kereila, tramitera onartua

Nafarroako Auzitegi Nagusiak tramitera onartu zuen Batasuna taldeak Pedro Pegenaute Hizkuntza Politikako zuzendari nagusiaren aurka prebarikazioengatik jarritako kereila, komunikabideentzako diru laguntzen deialdia zela eta. Epaileak prentsa, irrati eta telebistan euskara sustatzeko diru laguntzen inguruko ebazpenaren txostena eskatu zuen, bide batez. EA/EAJ eta Batzarre taldeak kereilarekin bat egitea aztertzen ari ziren bitartean, Euskara Kultur Elkargoak erabakita zuen jada salaketari atxikitzea.

Gobernuak inoiz ez zuen publikoki Pegenauteren defentsa egin, baina Iturriagaitia eledunak zuzendari nagusiaren ondorasunaz «dudarik ez» zuela adierazi zuen.

2002ko urriaren 5a

Pegenaute, inputatua, ustezko prebarikazioarengatik

Nafarroako Instrukzio Epaitegiko bigarren aretoak Pedro Pegenaute Hizkuntza Politikako zuzendari nagusia deklaratzera deitu zuen, inputatu gisa, ustezko prebarikazioarengatik. Komunikabideen deialdian izaniko irregulartasu-

nen ondorioz zuzendari nagusiaren aurka zabaldu prozesuaren barruan, epaileak onartu zuen Batasunak egindako eskaera, eta Hizkuntza Politikako arduradunaren deklarazioa entzuteko nahikoa froga zegoela erabaki zuen.

2002ko urriaren 7a

Euskararen Kontseilurako, espainieran adituak

Nafarroako Gobernuak adituak izendatu zituen Euskararen Aholku Batzorderako, berez «euskararen eta euskal kulturaren esparruan ospe onartua duten pertsonen artean». Ospe horren arrastorik ez noski. Ez euskaldunon artean bederen. Ospe onartu batere ez gurean «euskararekin gertatu den guztia» 51 orritan laburbiltzen ausartu zen politikari-idazle-folkloristak; osperik ez Nafarroako ibero-erromanikoan idatzitako predikuen aztertzaileak; ospearen zantzurik ez, prefosta, *Oxigenoaren arnasketa eta metabolismoa, aurretik lehortuz hotzera egokitutako arto landarean ize-neko ikerketaren egile ezezagunarengan, erratzu arnagatik ezezaguna, euskalduna izanagatik ezezaguna. Gai-nontzeko adituak menpekoak ziren gehienak, zerbitzu lanetan zeuden funtzionarioak edota kargudunak.*

Kontseiluaren aholku izaeraren hustuketaz mintzo kezu ozenak izan baziren ere, gizarte erakundeek beren ordezkariak izendatzea erabaki zuten, «barruan lan egin eta presionatzeko» helburua buruan. Alta, lan eraginkorrik ezin zela egin garbi kausitu zuten hiru egun beranduago. Hogei kideetatik hiru aski izango ziren kontseilua osatu eta erabakiak hartzeko. Jarduera blokeatu edota proposamenak egiteko aukera ere baliorik gabe utzi zuen, horrela, gobernuak.

2002ko urriaren 16a

Kontseiluari planto

Euskararen Kontseiluan aulkia zuten gizarte erakundeetako ordezkariak planto egin zioten kontseiluari berrari, lehen bileran. Nafarroako euskalgintzako taldeek adostutako proposamena eztabaidatzea debekatu zuen Miguel Sanzek, eta Juan Oronozek (Udal eta Kontzejuen Federa-

zioa), David Anautek (Oinarriak), Pello Mariñelarenak (Ikastolen Elkarte) eta Iñaki Erreak (Prentsa Elkarte) bilerara utzi, eta altxa egin ziren mahaitik. Berez aholkua emateko eratu batzordea kontrolatzen zuen gehiengoaren «jarrera itxia» salatu zuten ordezkariak, eta eztabaida «planteamendu berri eta normalizatzailer batera iristeko» beharrezkoa zela azpimarratu.

Astebete beranduago, Udal eta Kontzejuen Federazioak Oronoz kargugabetu zuen, «Federazioak onartutako irizpideen arabera ez jokatzearatik». Erakundeak Caparrosoko alkate erdaldun petoa (UPN) izendatu zuen Euskararen Batzordeko kide berri.

2002ko azaroaren 7a

Euskaltzaindia eta Nafarroako Gobernuak, «bakarrik oheratuta»

Nafarroako Gobernuak eta Euskaltzaindiak hitzarmen berria sinatu zuten, hitzarmen berezia eta berezia gainera. 1918tik zetorren tradizioa, traizionatuta. Negoziazioak behin baino gehiagotan apurtzekotan egon eta gero, akordioa adostu zuten bi aldeek negu atarian. Hitzarmena jakinarazteko ekitaldian bereziki zatar aritu zen Pedro Pegenaute zuzendari nagusia. «Horrelako akordioak lortzeko ez da elizatik pasatu behar» esan zuen, «ez da beharrezkoa hainbatekin batera oheratzea, sutsuki maitatu baitaiteke eta bakar batekin oheratu. Hori egin dugu guk: bakarrik oheratu». Haritzelhar, ondoan. Andres Iñigo, Andres Urrutia eta Jose Luis Lizundia, aurrean. Umiliazio publikoaz hitz egin zen egun hartan.

Hori ez ezik, hitzarmenaren beraren izaerak ere harri-dura sortu zuen. Idazkia garbia zen: Gobernuak berak onetsitako proiektuak baino ez zituen diruz lagunduko, eta erabakitzeko unean «erabateko ahalmena» izango zuen. Lau urterako hitzarmenak zehazten zuen, gainera, Nafarroako Gobernuak Euskal Herria hitzaren pean «deus ez» zuela lagunduko. Pegenautek iragarri zuen Hizkuntza Atlasaren Nafarroako mapa, edota Orotarikoaren Nafarroako hiztegia.

2002ko azaroaren 15a

Iruñeko Udalak hizkuntza eskubideak ziurtatzen ez dituela salatu zuen Arartekoak

Maria Jesus Aranda Nafarroako Arartekoak Iruñeko Udalaren irizpideak gaitzetsi zituen, eta herritarrek harre-
ra euskaraz ere jasotzeko eskubidea onartu behar zela
ohartarazi zuen irekitako espediente baten bidez. Hauxe
izan zen Arartekoak hizkuntzaz egindako lehen gomen-
dioa, eta baita lehen salaketa publikoa ere. Gai honen in-
guruari iritsitako kexu guztiak artxibatuak zituen Ararte-
koak ordura arte, epaibideetan zeudela argudiatuta.

Ez zen Iruñeko Udalaren erabakien aurkako salaketa
bakarra. Nafarroako Auzitegi Nagusiak udal infomazioa
eta propagandak ele biz egin behar zirela erabaki zuen,
eta sanferminetako egitarauaren esku orrian, esaterako, bi
hizkuntzak agertu behar zirela.

2002ko azaroaren 20a

*Egunkaria, Euskalerria Irratia eta Nabarra, diru laguntzetatik
baztertuta*

Euskara komunikabideetan sustatzeko diru laguntza-
ren deialdia Nafarroan itzal handia duten bi komunikabi-
de —*Egunkaria* eta Euskalerria Irratia— eta aldizkari baka-
rra —*Nabarra*— baztertzeko propio prestatutakoa onartu
zuen Pedro Pegenautek. Nahiera egindako deialdia zen,
izan ere. *Egunkaria*-k kaleratzen zuen Nafarkaria gehiga-
rriari eta *Nabarra* aldizkariari langa jartzeko baldintza be-
rria zegoen deialdian: 2001eko urtarrila baino lehen argi-
taratzen hasi, eta etenik gabe kaleratuak izatea; Euskale-
rria Irratiarentzat, lizentzia edukitzea eskatu zen aurrene-
ko aldiz.

Deialdiarekin, gainera, aurreko urteko joera baieztatu
zen: espainolez aritzen diren komunikabideentzat lagunt-
zen %30 izango zen, duela hiru urte %8 edo baino ez ba-
zen ere. Diru sail orokorra %16 jaitsi zenez, ondorioa gar-
bia: euskarazko komunikabideentzat, inoiz baino diru
gutxiago.

2002ko abenduaren 12a

Pegenautearen deklarazioa epailearen aurrean

Hizkuntza Politikako zuzendari nagusiak bere kontra irekitako ustezko prebarikazioengatik aurretiazko diligentzien barruan deklaratu zuen, Iruñeko epaitegietan. Bata-suneko eta Euskara Kultur Elkargoko abokatuen eta epailearen eta fiskalaren aurrean, Pedro Pegenautek bere gainean hartu zituen ardurak, eta are gehiago nahastu zituen berez kontrajarriak ziren hainbat datu. Zuzendariak, gainera —eta hori azpimarratu zuten abokatuek—, ez zuen frogatzerik ahal Diario de Navarra S.A. enpresaren dokumentazioa garaiz iritsi zela; gezurtatu zuen bere zuzendaritzako bigarrena; departamentuan izaniko irregulartasunak justifikatu zituen —«erregistroan egun horietan butxadura zegoen»—, eta, batez ere, harro erantzun zien akusazio guztiei. «Arrazoi ideologikoengatik sekula ez» zela bazterketarik izan esan zuen Pegenautek.

Akusazioko abokatuek lekuko gehiagoren deklarazioak eskatu zituzten. Epaileak onartuko zituen. ¶